

การท่องเที่ยวเชิงปัญญา กรณีศึกษาฐานหินทรายที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของจังหวัดอุบลราชธานี

Perceptual Tourism in Sandstone Geomorphology of Pa-tam National Park, Ubon Ratchathani Province

¹กวี วรกวิน (Kawee Worrakawin)

²ชวลีย์ ณ ถลาง (Chawalee Na Thalang)

³เสรี วงษ์มณฑา (Seri Wongmonta)

⁴ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธร (Thanarat Ratanapongtra)

^{1, 2, 3} วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

(College of Management, University of Phayao)

⁴คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

(Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi)

Email: worrakawinkawee@gmail.com

Received April 4, 2020; Revised June 2, 2020; Accepted August 20, 2020

Abstract

The objectives of this study were as follows: 1) to study the physical condition and the shape aspect of the sandstone and the communication of the meaning in the wisdom recognition according to the dimension of the physical view recognition, the visualization recognition, the conceptual recognition for supporting the wisdom tourism; and 2) to determine the guideline in the tourism management of the shape of the sandstone of the wisdom tourist attraction of Patam national park, Ubon Ratchathani Province. The study was a qualitative research with 25 persons of the group who have given the main information. This will use the content information analysis to examine the triangular information. It was found that the wisdom tourism principle is the physical knowing and seeing, the mind knowing and the wisdom knowing and thinking. For the obtaining result, this consists of the dimension of the physical view recognition, the dimension of the imaginational consideration, the dimension of the conceptual knowing. This will create the guideline of the tourism management of the shape of the sandstone that is the single identity. There is a setting the spatial tourism route, the setting of the mixing tourism route, the setting of the conceptual and creative

tourism route in Patam national park and there is setting of the route for contributing the conceptual and creative activity that is thinking via the shape of the sandstone.

Keywords: Perceptual Tourism; Sandstone; Ubon Ratchathani

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทางกายภาพและลักษณะสัญญาณหินทรายและการสื่อความหมายการรับรู้เชิงปัญญาตามมิติการรับรู้เชิงกายทัศน์ จินตทัศน์ และภูมิรู้เชิงมโนทัศน์สำหรับรองรับการท่องเที่ยวเชิงปัญญา และ 2) เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวสัญญาณหินทรายแหล่งท่องเที่ยวเชิงปัญญาของอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 25 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตรวจสอบข้อมูลสามเส้า ผลการศึกษาพบว่า หลักการท่องเที่ยวเชิงปัญญา คือ รู้เห็นด้วยกายภาพ รู้พิจารณาด้วยใจ และรู้คิดด้วยปัญญา ผลที่ได้ประกอบด้วย มิติการรับรู้เชิงกายทัศน์ มิติการพิจารณาเชิงจินตทัศน์ มิติการรู้เชิงมโนทัศน์ เกิดเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวสัญญาณหินทรายแหล่งท่องเที่ยวเชิงปัญญาของอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี คือ จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสัญญาณหินทรายเป็นอัตลักษณ์เชิงเดี่ยว จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงผสม จัดเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มโนทัศน์ในเขตอุทยานผาแต้ม และจัดเส้นทางส่งเสริมกิจกรรมการสร้างสรรค์มโนทัศน์เชิงคิดผ่านสัญญาณหินทราย

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงปัญญา; หินทราย; อุบลราชธานี

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมพักผ่อนของมนุษย์ ส่งผลทำให้เกิดความต้องการในการเดินทาง การบริโภค และใช้บริการของธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องทางการท่องเที่ยว (Chalongsri Pimonsompong, 2011) นักท่องเที่ยวแต่ละชาติ แต่ละกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไป สำหรับประเทศไทยกลุ่มนักท่องเที่ยวมีความสนใจ การท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามเพศ วัย และระดับการศึกษา พฤติกรรมการท่องเที่ยวจึงแตกต่างกันไป รูปแบบการท่องเที่ยวจึงมีหลากหลายรูปแบบ เช่น ท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน ท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิงสนุกสนาน ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและเรียนรู้ ท่องเที่ยวเพื่อการดูงานและ เจริญธุรกิจ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น สิ่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการเหมือนกันคือ ประสบการณ์จากการท่องเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ ปัจจุบันมีหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เป็นต้น (Ministry of Tourism and Sports, 2017)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วัฒนธรรมได้รับการสนับสนุนจาก องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) (The Organization for Managing and Developing the Special Area for the Sustainable Tourism (Public Organization), 2009) พื้นที่เขตต่าง ๆ กันอย่างมาก โดยมุ่งหวังให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้กับชุมชน เห็นคุณค่าของชุมชน รู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมใน

กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งในความรู้สึก เกิดความภูมิใจในท้องถิ่น เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแต่ไม่ได้หวังผลกำไร แต่หวังผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงอยู่และยั่งยืนสืบไป การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วัฒนธรรมดังกล่าว เป็นการท่องเที่ยวเชิงพัฒนาชุมชนระดับหนึ่ง เป็นการค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อให้เห็นคุณค่าและความหมายมากขึ้น แต่ยังไม่ครบสมบูรณ์ในเรื่องการเรียนรู้เชิงปัญญา ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงปัญญา ควรได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับทุก ๆ การท่องเที่ยว (Crispin Raymond and Greg Richards, 2000)

การท่องเที่ยวเชิงปัญญา ยังไม่มีผู้ใดนิยามใช้คำนี้กับการท่องเที่ยว แต่เรื่องปัญญาเป็นเรื่องของคน คือนักท่องเที่ยว ดังนั้นถ้านักท่องเที่ยวใช้กระบวนการเรียนรู้แบบลุ่มลึก คือการใช้กระบวนการทางปัญญาเพื่อการท่องเที่ยวก็จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงปัญญาได้ โดยกระบวนการทางปัญญา คือกระบวนการเรียนรู้ระดับต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตัวคน การบริหารตัวรู้ให้ได้มาซึ่งความรู้ หรือองค์ความรู้ใหม่ ๆ ก็จะเป็นกระบวนการใช้ปัญญา ทุกคนมีระดับรู้แตกต่างกัน หากรู้แค่กายสัมผัสได้ หมายถึงแค่รู้เห็น หากรู้ด้วยจิตสัมผัสก็ต้องรู้ด้วยการพิจารณา แต่ถ้ารู้ด้วยปรัชญาจะเรียกว่ารู้คิด จากหลักฐานดังกล่าวเป็นการรู้ของคนในระดับต่าง ๆ ซึ่งแต่ละคนรู้แตกต่างกัน ดังนั้น การท่องเที่ยวแต่ละประเภท ถ้าเน้นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ หรือการท่องเที่ยวเชิงปัญญาแล้ว สามารถดำเนินการได้กับการท่องเที่ยวทุกประเภท (Ministry of Tourism and Sports, 2017) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วัฒนธรรม นั้นสามารถพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ปัญญาได้ แต่มีปัจจัยความเชื่อของมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จึงแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไม่สม่ำเสมอได้ (Kawee Worrakawin, 2011) ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเอาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ปัญญาจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมาใช้ เนื่องจากเป็นความจริงจากทรัพยากรจริง นั่นคือสัณฐาน หินทรายในอุทยานแห่งชาติผาแต้ม มาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวครั้งนี้

อุทยานแห่งชาติผาแต้ม เป็นอุทยานแห่งชาติทางธรรมชาติ ที่อยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีลักษณะโดดเด่นในเชิงอนุสัณฐานหินทราย มีเนื้อที่ประมาณ 340 ตารางกิโลเมตร มีแม่น้ำโขงเป็นขอบเขตด้านตะวันออกมีความยาวกว่า 70 กิโลเมตร มีสัณฐานหินทรายขนาดใหญ่คือ สันเขารูปอีโต้ สันเขารูปโต๊ะ และที่ราบสูง บนสัณฐานขนาดใหญ่ดังกล่าว มีสัณฐานขนาดเล็กที่เรียกว่าอนุสัณฐานหินทรายมากมายเช่น ผาหินทราย ชั้นหินทราย เส้าหินทราย (เส้าเฉลียง) ชะง่อนหินทราย (เห็บ) ลานหินทราย ระแหงหินทราย ปุ่มหินทราย น้ำตกหินทราย แก่งหินทราย บ่อหินทราย (โบก) เป็นต้น ซึ่งอนุสัณฐานหินทรายเหล่านี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม (Underground Resource Department, 2007; Underground Resource Department, 2012)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางกายภาพและลักษณะสัณฐานหินทรายและการสื่อความหมายการรับรู้เชิงปัญญาตามมิติการรับรู้เชิงกายทัศน์ จินตทัศน์ และภูมิรู้เชิงมโนทัศน์สำหรับรองรับการท่องเที่ยวเชิงปัญญา
2. เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวสัณฐานหินทรายแหล่งท่องเที่ยวเชิงปัญญาของอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาที่ศึกษากำหนดให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ เพื่อศึกษาสภาพทางกายภาพและลักษณะพื้นฐานหินทรายกลุ่มเสาเฉลียงและการสื่อความหมายการรับรู้เชิงปัญญาตามมิติการรับรู้เชิงกายทัศน์ จินตทัศน์ และภูมิรัฐ เชิงมโนทัศน์สำหรับรองรับการท่องเที่ยวเชิงปัญญา และกำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวพื้นฐานหินทรายแหล่งท่องเที่ยวเชิงปัญญาของอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตทางด้านพื้นที่วิจัย ได้แก่ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักท่องเที่ยว จำนวน 15 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม และอุทยานแห่งชาติสามพันโบก เนื่องจากนักท่องเที่ยวเป็นผู้มีความเกี่ยวข้องที่ได้รับผลประโยชน์และได้รับผลกระทบในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วน มีเวลาเพียงพอในการให้ข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริงจากตัวแทนความคิดเห็น

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่สามารถให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณี พื้นฐานหินทราย โดยเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วน มีเวลาเพียงพอในการให้ข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริงจากตัวแทน

กลุ่มที่ 3 พระสงฆ์ จำนวน 5 รูป ได้แก่ พระสงฆ์ที่สามารถให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวได้ที่อุทยานแห่งชาติผาแต้ม และอุทยานแห่งชาติสามพันโบก

ทบทวนวรรณกรรม

Crispin Raymond and Greg Richards (2000) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ว่าเป็นการท่องเที่ยวซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพ การสร้างสรรค์ของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนรู้ ด้วยประสบการณ์จริง ที่เป็นไปตาม ลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว และได้ให้นิยาม "การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์" (Definition of 'Creative Tourism') ว่าเป็นการให้โอกาสนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนได้พัฒนาการสร้างสรรค์ศักยภาพ ได้ตระหนักรู้ถึงการปฏิบัติที่มีปฏิสัมพันธ์กันในพื้นที่นั้น ๆ และได้เรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งเป็นลักษณะของ เป้าหมายในวันหยุดพักผ่อนในที่ที่เขาเข้ามา และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) (Santa Fe International Conference on Creative Tourism, 2008) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์อันแท้จริง ซึ่งได้มาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้านศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรม หรือคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มโนทัศน์ หมายถึง การท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจริง มีโอกาสได้สัมผัสของจริงแบบเชิงประจักษ์ ได้ประสบการณ์การสัมผัสเห็นลักษณะทางกายภาพจนได้การรู้ข้อมูลทางกายภาพที่ผ่านการสัมผัสเห็น นำมาผ่านกระบวนการพิจารณาในข้อมูลที่เป็นกระบวนการการพัฒนาเชิงการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ได้เป็นสาระความรู้ที่มองไม่เห็นขณะสัมผัสจริง หลังจากนั้นนำข้อมูลจากเนื้อหาการรู้เห็นกับข้อมูลสาระความรู้ที่พิจารณามาคิดพิจารณาาร่วมกัน เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงมโนภาพที่ผ่านการเห็นและรู้ของจริงและความจริงเกิดเป็นองค์ความรู้เชิงมโนภาพบนพื้นฐานของจริงและความจริงแท้เกิดจากการฉลาดคิด (Ingenuity) จากความรู้ด้าน

กายภาพ ไปสู่ความรู้ด้านจินตภาพ และ ด้านมโนภาพ เป็นลำดับ (พระพรหมคุณภรณ์ (PraphromKunaporn (Por Or Payutato), 2010) นับเป็นการต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่นักท่องเที่ยวมีจินตนาการ (Imagination) จรรโลงใจ (Inspiration) และสามารถสร้างองค์ความรู้ (Knowledge) จากการสร้างประสบการณ์ตรง

พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธธรรมว่า การพัฒนานาคนแบบองค์รวม เพื่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ต้องพัฒนา 3 ด้าน คือ 1. ด้านสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม 2. ด้านจิตใจ และ 3. ด้านปัญญา

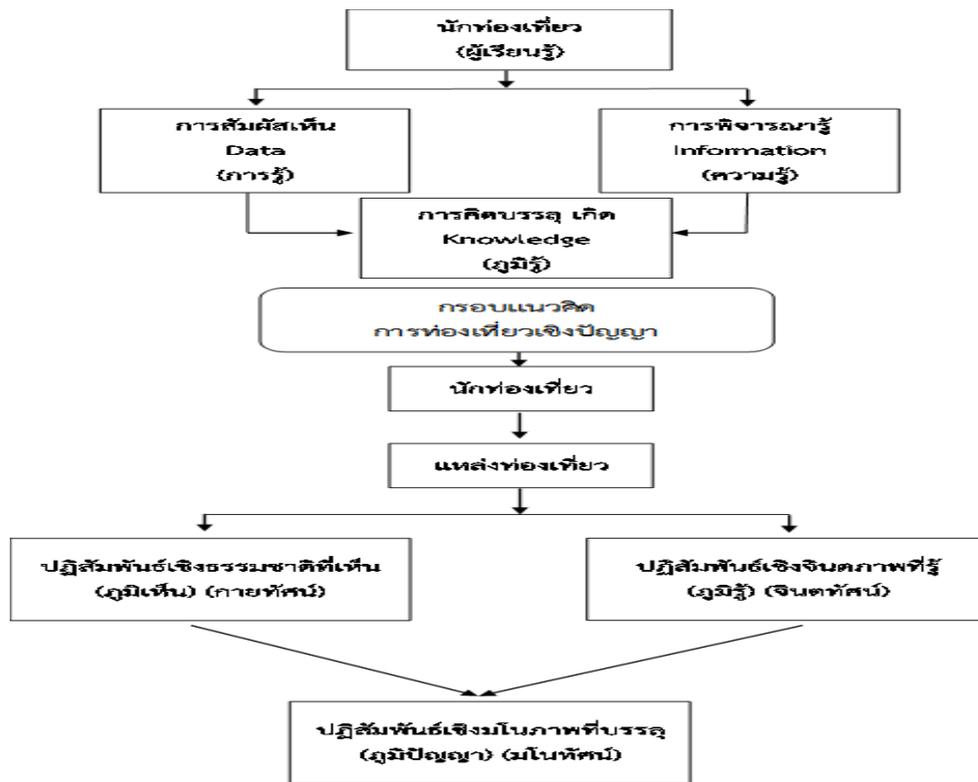
ด้านสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมนั้น มนุษย์ต้องใช้อายตนะทั้ง 6 เป็นช่องทางรับรู้ และช่องทางทำกรรมโดย ทำ พูด และ คิด สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ติดต่อสื่อสารสัมพันธ์นั้น มี 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางสังคม คือเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนจนสรรพสัตว์ และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ หรือ กายภาพ

ด้านจิตใจ ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือแสดงออก เป็นการทำงานของจิตใจ ในการเข้าใจ มีองค์ประกอบของจิตใจเข้าเกี่ยวข้องในการพิจารณา โดยมีเจตนาพิจารณา ว่าเป็นอะไร ใช่หรือไม่ใช่ ชอบหรือไม่ชอบ อยากได้หรือไม่อยากได้ อย่างหนึ่งหรืออยากทำลาย ดียังไร ไม่ดีอย่างไร ซึ่งจะมีผลชักนำพฤติกรรมทั้งหลาย ตั้งแต่จะให้ดูอะไร หรือไม่ดูอะไร จะพูดอะไร จะพูดกับใคร ว่าอย่างไร

ด้านปัญญา ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือแสดงออกทุกครั้งก็ตาม เมื่อมีภาวะทางจิตใจอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม องค์ประกอบด้านหนึ่งของชีวิต คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความเชื่อ จะแสดงออกในลักษณะรวมๆ ว่าเป็น “ด้านปัญญา” หรือ มโนภาพ

ผู้วิจัยสรุปความหมาย ว่าเป็นการรู้ที่สร้างจากปฏิสัมพันธ์ (ภูมิรู้) จากการรู้เห็นและรู้พิจารณา เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมา เป็นการรู้แบบสร้างสัมพันธ์ภาพ เป็นการรู้แบบปัญญาญาณโดยใช้ปฏิภาณ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ การรู้คิดใช้เรียกระดับรู้เป็น “ภูมิรู้”

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงปัญญาคือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีนักท่องเที่ยวที่มีมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยโดยได้สัมผัสของจริงแบบเชิงประจักษ์ ได้ประสบการณ์การสัมผัสเห็นลักษณะทางกายภาพจนเกิดเป็นองค์ความรู้เชิงมโนภาพบนพื้นฐานของจริงและความจริงแท้เกิดจากการฉลาดคิด (Ingenuity) จากความรู้ด้านกายภาพ ไปสู่ความรู้ด้านจินตภาพ และ ด้านมโนภาพ เป็นลำดับจะเห็นได้ว่า หลักการพัฒนาคนแบบองค์รวมตามหลักพุทธธรรมดังกล่าว ตรงกับหลักคิดในการพัฒนานักท่องเที่ยวของงานวิจัยเรื่องนี้ เพียงแต่สิ่งเราที่เป็นเป้าหมายที่เอามาใช้คือสัญญาณหินทราย ซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่หลักการพัฒนาและหลักคิดเหมือนกันคือ รู้เห็นด้วยกายภาพ รู้พิจารณาด้วยจิตใจ และรู้คิดด้วยปัญญา ผลที่ได้คือ เห็นกายทัศน์จากลักษณะกายภาพ รู้จินตทัศน์จากจิตใจ รู้มโนทัศน์ด้วยปัญญา ซึ่งสรุปออกมาเป็นกรอบแนวคิดการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการรับรู้ของนักท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วยนักภูมิศาสตร์ 2 ท่าน นักปฐพีวิทยา 2 ท่าน และนักธรณีวิทยาลิ่งแวดล้อม 1 ท่าน พระ 5 รูป ซึ่งเป็นพระที่อยู่วัดป่า ในเขตจังหวัด อุบลราชธานี และนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติผาแต้ม 15 ท่าน การเลือกผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selection) และพระสงฆ์ ใช้เทคนิคการเลือกแบบสโนว์บอลล์ (Snowball selection)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อยและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่รวบรวมได้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคตรวจสอบข้อมูลโดยใช้ผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบเช็ค (Member check) ข้อมูลสำคัญที่สัมภาษณ์รวมถึงการเพิ่มประเด็นให้สัมภาษณ์ ในการตรวจสอบสามเส้า มีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) ว่าเป็นข้อมูลที่ต้องการทั้งสถานที่ เวลา และบุคคลทั้งผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิและพระสงฆ์ และตรวจสอบสามเส้า ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูล (Methodological triangulation) คือในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเอาอนุสัณฐานหินทรายเสาเฉลียง ซึ่งมีปรากฏอยู่ในอุทยานผาแต้มหลายแห่ง เป็นเป้าหมายในการศึกษาผลการศึกษา ปรากฏดังนี้

1. สภาพทางกายภาพและลักษณะสัณฐานหินทรายที่สื่อความหมายการรับรู้เชิงปัญญาตามมิติเชิงกายทัศน์ จินตทัศน์ และภูมิทัศน์ ปรากฏผลว่า เสาหินทรายหรือเสาเฉลียง ปรากฏในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้มหลายแห่ง แต่ที่สำคัญใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มีหลายแห่งคือ เสาเฉลียงผาแต้ม เสาเฉลียงผาชัน เสาเฉลียงคูผาชะนะโต เสาเฉลียงภูจอมก้อม สภาพทางกายภาพของเสาเฉลียงทุกแห่ง เป็นเสาเฉลียงที่เหลือจากการสึกกร่อนโดยน้ำ และจากการผุสลายของหินเอง เสาเฉลียงดังกล่าวแต่ละแห่งจะปรากฏเป็นกลุ่ม โดยจะมีเสาเฉลียงหลักที่มีขนาดใหญ่และสูงเป็นเป้าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่บริเวณใกล้ ๆ กันจะมีเสาเฉลียงขนาดเล็กในลักษณะหินซ้อนและหินเทินปรากฏอยู่โดยรอบ ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงปัญญาของนักท่องเที่ยวจากลักษณะสัณฐานหินทรายที่สื่อความหมายการรับรู้เชิงปัญญาตามมิติเชิงกายทัศน์ จินตทัศน์ และภูมิทัศน์ ประกอบด้วย

1.1 มิติการรับรู้เชิงกายทัศน์

1.1.1 ปรากฏการรับรู้เห็น เป็นแผ่นหินวางซ้อนอยู่บนแท่งหิน หรือเสาเฉลียง

1.1.2 สัมผัสรู้ว่าแผ่นหินบนมีความแข็งแรงกว่าเสาหินล่างซึ่งอ่อนนุ่มกว่า

1.1.3 เนื้อหินของแผ่นหินบนและเสาหินล่าง มีเนื้อหยาบละเอียดแตกต่างกัน โดยเนื้อหินบนจะละเอียด มีการเชื่อมประสานกันแน่นมากกว่า

1.1.4 สีของหินนั้นแตกต่างกันตามสีสันของแร่ที่ประกอบอยู่ในหิน

1.1.5 สังเกตเห็นว่าแผ่นหินบนเป็นชั้นหินหนึ่ง และแท่งเสาหินล่าง เป็นชั้นหินที่หนาอีกชั้นหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปว่าเสาเฉลียงที่เห็นนั้น ประกอบไปด้วยหินสองส่วนวางซ้อนกัน คือ ส่วนที่เห็นเป็น แท่งหิน และส่วนเห็นเป็น แผ่นหิน ทั้งสองส่วนนี้ มีเนื้อหินที่แข็งแรงแตกต่างกัน กล่าวคือแผ่นหินที่เป็นหมวกปิดอยู่ด้านบน เป็นชั้นหินที่แข็งเป็นหินทรายที่เป็นเนื้อทรายของแรควอตซ์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนเนื้อหินของแท่งหินที่ค้ำจุนให้แผ่นหินอยู่ได้เนื้ออ่อนกว่าเพราะเป็นหินที่มีเนื้อดินเหนียวและดินโคลนปนอยู่ การแข็งแรงของหินที่ต่างกัน ทำให้อัตราการเซาะกร่อนต่างกัน จึงทำให้แผ่นหินบนมีขนาดใหญ่ที่กว้างกว่าแท่งหินล่าง เพราะมีความแข็งแรงทนทานกว่า ส่วนแท่งหินมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเล็กกว่า เพราะมีการสลายและเซาะกร่อนได้ง่าย จึงทำให้เม็ดทรายหลุดร่วงได้ง่ายจากผิวภายนอกโดยรอบแท่งเสาหินจึงทำให้เล็กกว่า

1.2 มิติการพิจารณาเชิงจินตทัศน์ ปรากฏการรับรู้พิจารณา ดังนี้

1.2.1 ตั้งเดิมเสาหิน หรือ เสาเฉลียงไม่ได้เป็นแท่งเสา

1.2.2 เดิมบริเวณนี้เป็นพื้นที่ราบชั้นหินวางซ้อนทับกันอยู่

1.2.3 ชั้นหินที่วางซ้อนทับกัน เป็นชั้นหินที่แข็งแรงสลัดกับชั้นหินที่ยุบสลายง่าย

1.2.4 กระบวนการน้ำไหล เป็นกระบวนการเซาะกร่อนที่กระทำกับพื้นที่นี้

1.2.5 กระบวนการผุสลายของหินเป็นกระบวนการที่เกิดอยู่ภายในต่อเนื่องตลอดเวลา

1.2.6 กระบวนการยึดและหดด้วยความร้อนหนาวของบรรยากาศกลางวันและกลางคืน ทำให้เกิดการเกาะเกาะ

1.2.7 กระบวนการยึดและหดอันเนื่องมาจากความชื้นระหว่างฤดูกาล ทำให้แตกกร้าว หักหล่อน

1.2.8 กระบวนการต่าง ๆ เกิดอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

1.2.9 แต่เป็นไปอย่างช้า ๆ ทำให้แผ่นหินบนรักษาสมดุลอยู่บนแท่งหินล่างได้

กล่าวโดยสรุปว่า สันฐานหินทรายที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเหล่านี้ เกิดขึ้นจากกระบวนการต่าง ๆ ตามธรรมชาติ ที่เป็นกระบวนการภายในโลก (Internal Process) และกระบวนการภายนอกโลก (External Process) กระบวนการภายในโลกส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการดันตัวของแมกมา ที่ดันตัวขึ้นมาทำให้เกิดสันฐานขนาดใหญ่ เช่น สันเขารูปอู้นี้ สันเขารูปโต๊ะและที่ราบสูง ส่วนกระบวนการภายนอกโลก เป็นกระบวนการที่สำคัญมากที่สุดในการปรับแต่งให้เกิดอนุสันฐานหินทราย เช่น สันฐานหินทรายเสาเฉียง กระบวนการที่กระทำต่อแท่งเสาหินรูปดอกเห็ดคือ กระบวนการดังต่อไปนี้ คือกระบวนการผุสลายของหิน (weathering) โดยกาลอากาศ กระบวนการย่อยที่สำคัญที่ช่วยกระทำคือ การยืด-หดด้วยอุณหภูมิ (Thermal Expansion) และการยืด-หดด้วยความชื้น (Moisture Swelling) กระบวนการเซาะกร่อนของตัวการภายนอก (Erosion) มีกระบวนการย่อย ที่ช่วยกระทำคือ การเซาะกร่อนโดยน้ำ (Fluvial Process) กระบวนการเคลื่อนย้ายมวล (Mass wasting) ได้แก่ ความต้านทานของเนื้อหิน (Rock resistance) รวมถึงระยะเวลาในการกระทำ (Timing) ซึ่งระยะเวลาและฤดูกาล เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่ทำให้เกิดสันฐานหินทรายเสาเฉียงหรือสันฐานหินทรายรูปดอกเห็ด ดังกล่าว

1.3 มิติการรู้เชิงมโนทัศน์ ปรากฏการเป็นกรรูกัดดังนี้

1.3.1 เสาหินรูปเสาเฉียง

1.3.2 เสาหินรูปดอกเห็ด

1.3.3 การปกป้อง ค้ำจุน และพึ่งพา

1.3.4 การเกิด ตามธรรมชาติ

1.3.5 การเกิดสมดุล

1.3.6 การอยู่อย่างยั่งยืนนาน

กล่าวโดยสรุปว่า การอยู่ได้ของแท่งเสาหินรูปดอกเห็ด ที่เป็นเช่นนั้นได้ อยู่อย่างนั้นได้ เป็นเพราะการพึ่งพาอาศัยกันอย่างสมดุลระหว่างแท่งเสาหินที่ค้ำจุนแผ่นหินให้อยู่ข้างบนได้ และแผ่นหินก็ปกป้องคุ้มครองไม่ให้ลมฝนตกกระทบโดนเสาหินได้ แท่งหินและแผ่นหินมีการให้และรับซึ่งกันและกันอย่างสมดุล จึงทำให้แท่งหินรูปดอกเห็ดอยู่ได้ตลอดมา ไม่สมดุลเมื่อไหร่ แท่งเสาหินรูปดอกเห็ดก็คงพังทลายลง แท่งเสาหินรูปดอกเห็ดที่รู้สมดุล ลักษณะสมดุลที่มีการให้และรับซึ่งกันและกันระหว่างแท่งเสาหินที่อยู่ข้างล่างและแผ่นหินที่อยู่ข้างบน การให้และรับของแท่งเสาหินล่างกับแผ่นหินบน แท่งเสาหินค้ำจุนให้แผ่นหินอยู่ได้ แผ่นหินปกป้องให้เสาหินอยู่ได้ เมื่อต่างคนต่างให้ ต่างคนต่างรับ จึงทำให้เสาเฉียง คงอยู่เป็นรูปดอกเห็ดดังที่ปรากฏ และสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติสร้างสรรค์นี้ จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงปัญญาต่อไป

ภาพที่ 2 เสาเฉลียงในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม – สามพันโบก

2. แนวทางการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมหินทรายแหล่งท่องเที่ยวเชิงปัญญาของอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

ในการศึกษาฐานหินทรายครั้งนี้ได้ใช้ การใช้ฐานหินทรายที่เป็นเสาเฉลียง ซึ่งเป็นอนุสรณ์ฐานหนึ่งในหลาย ๆ อนุสรณ์ฐานหินทรายที่มีอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักมาแล้วนั้น จึงเห็นแนวทางการจัดเส้นทางท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1. จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหินทรายเป็นอัตลักษณ์เชิงเดี่ยวที่สามารถท่องเที่ยวชมอนุสรณ์ฐานหินทรายแต่ละชนิดฐาน เช่น เส้นทางท่องเที่ยวเสาเฉลียง เส้นทางท่องเที่ยวผาหินทราย เส้นทางท่องเที่ยวโบกหิน ซึ่งเส้นทางแบบนี้เหมาะกับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มและมีความสนใจพิเศษเฉพาะ เป็นต้น

2. จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ เนื่องจากเส้นทางเชิงวัฒนธรรมหินทรายอาจมีระยะไกลกันมาก ๆ ในบางแห่ง ในการเดินทางอาจต้องใช้เวลายาวนานอาจเที่ยวได้ไม่คุ้มเวลา และไม่ถึงทุกเป้าหมาย การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวฐานหินทราย อาจจัดเป็นวงรอบ ที่เดินทางอยู่ใกล้ ๆ กัน และสามารถเที่ยวได้หลาย ๆ ฐาน

3. จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงผสม ลักษณะนี้เป็นการจัดเส้นทางร่วมกับทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น ร่วมกับเส้นทางชมพืชพรรณ ชมน้ำตก ชมทุ่งหญ้า ชมดอกไม้ เดินป่า ร่องแก่ง ส่องสัตว์ เป็นต้น

4. เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ได้แสดงตัวอย่าง การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ในระดับคิดระดับต่าง ๆ ตั้งแต่รับรู้เพื่อคิดเห็น ทักษะการรู้เพื่อคิดพิจารณา และคิดรู้เพื่อบรรลุ จึงเห็นสมควรจัดเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มโนทัศน์ในเขตอุทยานผาแต้ม

5. ควรจัดเส้นทางส่งเสริมกิจกรรมการสร้างสรรค์มโนทัศน์เชิงคิดผ่านฐานหินทรายได้ เช่น จัดกิจกรรมเส้นทางเดินเรียบหน้าผากกิจกรรมร่องแก่งคูโบก เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาฐานหินทรายทั้งหมดทำให้ได้ภาพองค์รวม ของฐานหินทรายซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของอุทยานแห่งชาติผาแตมนั้น กระบวนการเรียนรู้แบบ มติการรับรู้เชิงกายทัศน์ มิติการพิจารณาฉันททัศน์ มิติการรู้เชิงมโนทัศน์ เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวมของคน ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ที่ PraphromKunaporn (Por Or Payutato) (1971) ได้ศึกษาและกล่าวไว้ ในหนังสือ “พุทธธรรม” ที่กล่าวถึงการพัฒนาคนแบบองค์รวมเพื่อการ

ดำเนินชีวิตที่ดี ต้องพัฒนา 3 ด้าน คือ ด้านสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์ต้องใช้อายุนะทั้ง 6 เป็นช่องทางรับรู้ และช่องทางทำกรรมโดย ทำ พูด และ คิด สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ติดต่อสื่อสารสัมพันธ์นั้นมี 2 ประเภท คือ 1) สิ่งแวดล้อมทางสังคมเพื่อนมนุษย์ตลอดจนสรรพสัตว์ 2) สิ่งแวดล้อมมาทางวัตถุหรือกายภาพ ด้านจิตใจ ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือแสดงออก เป็นการทำงานของจิตใจในการเข้าใจ มีองค์ประกอบของจิตเข้าเกี่ยวข้องในการพิจารณา โดยมีเจตนาในการพิจารณา ว่าเป็นอะไร ใช้หรือไม่ ชอบหรือไม่ชอบ ยากได้หรือไม่อยากได้ ยากมีหรืออยากทำลายได้อย่างไร ไม่ใช่ว่าอะไร ซึ่งจะมีผลชักนำพฤติกรรมทั้งหมด ตั้งแต่ให้ดูอะไร หรือไม่ให้ดูอะไร จะพูดอะไร จะพูดกับใคร ว่าอย่างไร ด้านปัญญา ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือแสดงว่าทุกครั้งก็ตาม เมื่อมีภาวะทางจิตใจอย่างหนึ่งอย่างใดก็ตาม องค์ประกอบด้านหนึ่งของชีวิตคือ ความรู้ ความคิด ความเชื่อ จะแสดงในลักษณะรวม ๆ ว่า ด้านปัญญา ขณะที่แนวทางแนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีฐานหินทรายแหล่งท่องเที่ยวเชิงปัญญาของอุทยานแห่งชาติผาแต้มจังหวัดอุบลราชธานี คือ จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิถีฐานหินทรายเป็นอัตลักษณ์เชิงเดียว จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงผสม จัดเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมในเขตอุทยานผาแต้ม และจัดเส้นทางส่งเสริมกิจกรรมการสร้างสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงคิดผ่านฐานหินทราย มีความสอดคล้องกับ Prapaporn Yangprayong and Sureerat Chuaimanee (2019) ที่ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสกล พบว่า โอกาสสำหรับการท่องเที่ยว คือความนิยมในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งควรสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และ Pattara Jangjaicharoen (2015) ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนโอหิงมาจิ หมู่บ้านชีราคาวาโก จังหวัดกัมพู ประเทศญี่ปุ่น พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนโอหิงมาจิ เป็นกระบวนการที่มีความเป็นพลวัต มีการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในการจัดการ อันเป็นผลมาจากผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวกว่า 60 ปี ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลง การสร้างระบบในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมโดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึง Somprasong Onsang (2008) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของวัดจังหวัดมุกดาหาร เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่พบว่า สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและกิจกรรมเด่นที่มีลักษณะ เฉพาะที่เน้นการปฏิบัติทางด้านจิตใจ การศึกษาประวัติความเป็นมา ศิลปกรรมเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การพักผ่อนหย่อนใจ และการชมทัศนียภาพที่สวยงาม

สรุปผล

จะเห็นได้ว่า หลักการพัฒนาดนแบบองค์รวม ตามหลักดังกล่าว ตรงกับหลักคิดในการพัฒนานักท่องเที่ยวของงานวิจัยเรื่องนี้ เพียงแต่สิ่งเราที่เป็นเป้าหมายที่เอามาใช้คือฐานหินทราย ซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว แต่หลักการพัฒนาและหลักคิดเหมือนกัน คือ รู้เห็นด้วยกายภาพ รู้พิจารณาด้วยใจ และรู้คิดด้วยปัญญา ผลที่ได้ประกอบด้วย มติการรับรู้เชิงกายทัศน์ มติการพิจารณาฉันทินทัศน์ มติการรู้เชิงมโนทัศน์ เกิดเป็นแนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีฐานหินทรายแหล่งท่องเที่ยวเชิงปัญญาของอุทยานแห่งชาติผาแต้มจังหวัดอุบลราชธานี คือ จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิถีฐานหินทรายเป็นอัตลักษณ์เชิงเดียว จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงผสม จัดเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมในเขตอุทยานผาแต้ม และจัดเส้นทางส่งเสริมกิจกรรมการสร้างสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงคิดผ่านฐานหินทราย

๖ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการท่องเที่ยวได้ดังนี้

1. หลักคิดที่ใช้ในการศึกษาเพื่อพิจารณา เป้าหมายที่เป็นลัทธิฐานหินทราย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาเชิงท่องเที่ยวเกี่ยวกับเป้าหมายอื่น ๆ ฐานฐานอื่น ๆ ได้

2. หลักคิดที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ นำไปใช้ในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาบุคคล ที่เป็นนักท่องเที่ยวได้ โดยจะเป็นการยกระดับบุคคลให้สูงขึ้นโดยการยกระดับการคิด เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้าง สรรค์มโนทัศน์ หรือการท่องเที่ยวเชิงปัญญาได้ โดยเริ่มต้นจากการวางแผนโครงการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาบุคคล และกิจกรรมทุกขั้นตอนที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยว และจะให้นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรม ได้ฝึกคิดพัฒนาโดยใช้ ขั้นตอนการรับรู้ทั้งสามขั้นตอน คือ การรู้ ความรู้ และภูมิรู้

3. การใช้หลักวิธีคิดจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปสร้างองค์รู้ให้กับแหล่งท่องเที่ยว จะเป็นการเพิ่มคุณค่าอย่างมีความหมายในทุกสิ่งในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ถ้าทำได้แทบทุกส่วนในแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวเป็นองค์รวม

4. ถ้าใช้กระบวนการคิดแบบนี้ กับการท่องเที่ยวในทุก ๆ สถานที่ ที่ไปชื่นชมหรือไปท่องเที่ยว จะทำให้การท่องเที่ยวมีความหมาย มีคุณภาพ จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภูมิปัญญาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้มีการวิจัยลักษณะนี้ กับเป้าหมายที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งที่เป็นธรรมชาติและเป้าหมายทางวัฒนธรรม เช่น ป่าไม้ พืชพรรณ น้ำและแหล่งน้ำ ภูมิอากาศและสถานที่ต่าง ๆ

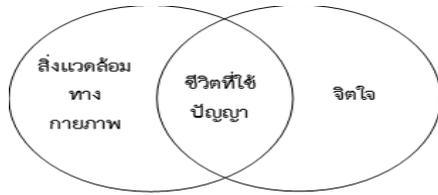
2. ควรมีการศึกษาเส้นทางมโนทัศน์จากอนุลัทธิฐานหินทรายร่วมกับลักษณะธรรมชาติอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

3. จากภูมิรู้นี้ สามารถนำไปใช้เพื่อศึกษาต่อยอดเป็นการท่องเที่ยวเชิงภูมิธรรมได้

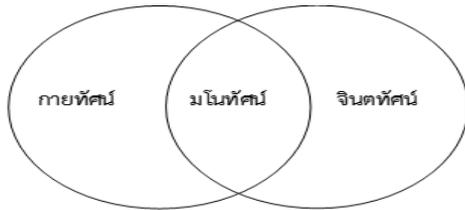
4. ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรยกระดับการท่องเที่ยวจากการรู้เห็น ไปสู่การท่องเที่ยวเพื่อความรู้อ และภูมิรู้ ในการศึกษาการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป

5. สถานที่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรเพิ่มระดับรู้ เป็นภูมิรู้เชิงมโนทัศน์เช่นนี้ โดยเพิ่มไปจากการรู้ เห็นว่ามีอะไร อย่างไรที่ไหนเท่านั้น

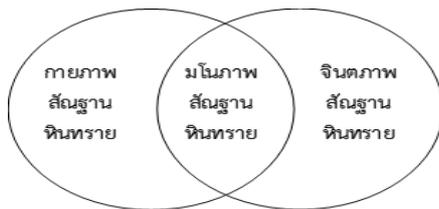
องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาคนแบบองค์รวม
ของหลักคิดเชิงปัญญาวิถีพุทธ

การเรียนรู้ของคนเป็นองค์รวม
ให้ได้ภูมิทัศน์ต่าง ๆ

ภูมิภาพเป็นองค์รวมของสัจฐาน
หัตถาย ที่คนต้องเข้าใจในการท่องเที่ยว
สัจฐานหัตถาย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์สามมิติในตัวคน

จากหลักคิดและผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการยืนยันได้ว่าการใช้หลักสามมิติในตัวคน ซึ่งเป็นหลักไตรสิกขาในการศึกษาสรรพสิ่งต่าง ๆ เป็นการพัฒนานคนเป็นของรวม ดังนั้นในการท่องเที่ยวศึกษาสัจฐานหัตถายด้วยหลักคิดสามมิติทั้งกายภาพ จินตทัศน์และมโนทัศน์ เป็นการพัฒนานักท่องเที่ยวเป็นของรวม ที่จะทำให้คนสมบูรณ์ครบทุกมิติสำคัญ นอกจากนี้ยังสรุปองค์ความรู้ใหม่เชิงปัญญาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. การรู้เห็น หมายถึง การรับรู้ (Perceptual) และการสัมผัสจากอายตนะทั้ง 6 ทำให้เกิดการรับรู้จากสิ่งที่สัมผัส *Google play : Geneous baby : ได้กล่าวถึง การรับรู้ (Perceptual) หมายถึง การแปลความหมายจากการสัมผัส โดยเริ่มจากการมีสิ่งเร้ามากระทบอวัยวะรับสัมผัสทั้ง 5 และส่งกระแสประสาทไปยังสมอง *Stuart B.Flexner : ศาสตราจารย์แห่งศัพท์ภาษาอังกฤษ : ได้กล่าวถึง การรับรู้ (Perception) หมายถึง รับรู้โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นการรู้ระยะแรก (Sensation) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการรู้จากลักษณะทางกายภาพที่สัมผัสได้ เป็นการรู้กายทัศน์ เป็นการรู้ขั้นต้น เป็นการรู้แบบสัญชาตญาณ เป็นการรู้จากการปฏิบัติการ จากการสัมผัสสิ่งต่าง ๆ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ การรู้เห็น ใช้เรียกระดับรู้เป็น “การรู้”

2. การรู้พิจารณา Stuart B.Flexner : ศาสตราจารย์แห่งศัพท์ภาษาอังกฤษ : ได้กล่าวถึง Intellectual หมายถึง 1) มีสติปัญญา เฉลียวฉลาด มีความสามารถในการใช้เหตุผล 2) มีลักษณะการใช้เหตุผลที่ดี และ 3) มีมันสมองหรือความเข้าใจ ส.เศรษฐบุตร ได้กล่าวไว้ในพจนานุกรม ว่า Intellectual เกี่ยวกับปัญญา ซึ่งมีปัญญาสูง อำนาจในการเข้าใจ

เหตุผล ในงานวิจัยฉบับนี้หมายถึง การรู้ด้วยสติปัญญา (Intellectual) หรือ การรู้พิจารณา เป็นการรู้แบบจินตทัศน์ เป็นการรู้ด้วยญาณ (ความรู้) รู้ด้วยความรู้ รู้อย่างมีเหตุผล เกิดจากการพิจารณาถึงความหมายของสิ่งที่เห็น แต่พิจารณาจาก คุณสมบัติที่มองไม่เห็น ต้องใช้การปฏิญาณ อนุภาครู้ต่าง ๆ ให้เป็นองค์รู้ที่ใหญ่ขึ้น มีความหมายมากขึ้น เป็นการเรียนรู้แบบวิญญูญาณ การรู้พิจารณาใช้เรียกระดับรู้ที่ว่า “ความรู้”

3. การรู้คิด หมายถึง การรู้จากการคิดเพื่อสร้างมโนทัศน์ใหม่ (Conceptual) พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา กล่าวถึงมโนทัศน์ (Concept) ว่าหมายถึง ภาพที่เกิดในใจเป็นตัวแทนของสิ่งหลายสิ่งต่างกัน แต่มีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน เช่นแมวเป็นมโนทัศน์ทั่วไปสำหรับแมวทั้งหมด ถึงแม้มันแต่ละตัวอาจจะไม่เหมือนกัน ในแนวคิดสาขาการศึกษา มโนทัศน์ หมายถึง ภาพความคิดในสมองเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประกอบด้วยคุณสมบัติรวมของสิ่งนั้น ส่วน ส.เศรษฐบุตร กล่าวในพจนานุกรมว่า Conceptual หมายถึง แนวความคิด เกี่ยวกับมโนภาพ เกี่ยวกับความนึกคิด เกี่ยวกับความคิดเห็น Stuart B. Flexner ในหนังสือ ศาสตร์แห่งศัพท์ กล่าวถึงมโนทัศน์ (Concept) ว่าหมายถึง การสร้างมโนภาพ เข้าใจหรือนึกภาพได้

References

- Jangjaicharoen, P. (2015). *Cultural Tourism Management, A case study of Ogimachi Community, Shirakawa-go Village, Gifu Prefecture, Japan*. Bangkok: Thammasat University
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). *The manual of managing the creative tourist attraction*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.
- Onsang, S. (2008). *The guideline of the capacity development of the temple of Mukdahan for Cultural Tourism*. Master of Arts. Maha Sarakham Univeristy.
- Pimonsompong, C. (2011), Tourism: The dimension of the integrated science. *MIS Journal of Naresuan University*, 7(1), 1-4.
- PraphromKunaporn (Por Or Payutato). (1971). *Buddhist moral code(The previous edition)*. Bangkok: Permsup Printing Press.
- PraphromKunaporn (Por Or Payutato). (2010). *Buddhist moral code(The previous edition)*. Bangkok: Permsup Printing Press.
- Raymond, C. & Richards, G. (2000). *Creative Tourism*. Tilburg: Department of Leisure Studies Tilburg University.
- Santa Fe International Conference on Creative Tourism. (2006). *Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism*. Retrieved November 8, 2019, from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000159811>

The organization for managing and Developing the special area for the sustainable tourism (Public Organization). (2009). *Creative Tourism*. Retrieved October 28, 2019 from

<http://creativetourism.circlecamp.com /index.php?page=aboutus>

Underground Resource Department. (2007). *The classification of the region for geology management and underground resource, Ubon Ratchathani Province*. Bangkok: Chanwanich Security Printing.

Underground Resource Department. (2012). *The complete gathering report edition, the survey study, the evaluation and the data processing of the geology source and the determination of the geology conserving source, Ubon Ratchathani Province*. Retrieved November 15, 2019, from www.dmr.go.th,

Worrakawin, K. (2011). *The Tourism geography of Thailand*. Bangkok: Academic quality development Press (Por Wor).

Yangprayong, P. & Chuaimanee, S. (2019). The ecological tourism of Thai tourists: The case study of Poophapetch cave tourism, Satun Province. *Economics Journal and Public Policy, Srinakharinwirotprasarnmit University*, 7(13), 56–70.